

DISPUTATS

Konceptuelle og metodologiske aspekter i forbindelse med undersøgelser af parodontitis blandt unge

Doktorafhandlingen indbefatter en diskussion af det begrebsmæssige grundlag for sygdomsklassifikationer og omfatter undersøgelser af associationen mellem kontekstuelle og adfærdrelaterede determinanter og parodontitis blandt unge.

Rodrigo Lopez

Opindeligt var ideen med de studier, der ligger til grund for denne afhandling, at undersøge de epidemiologiske og kliniske karakteristika vedrørende sygdomsenheden »Early Onset Periodontitis« (EOP) og at benytte et case-control-design til at vurdere betydningen af en række mulige determinanter for forekomsten af EOP blandt unge chilenerne. Kort før feltarbejdet i forbindelse med den store screeningsundersøgelse af mere end 9.000 unge chilenerne skulle begynde, blev den hidtil anvendte klassifikation af de parodontale sygdomme imidlertid ændret med det resultat til følge, at sygdomskategorien EOP forsvandt.

Denne uforudsete ændring førte til en udvidelse af genstandsfeltet for forskningsarbejdet, idet den medførte et ønske om at undersøge det begrebsmæssige grundlag for sygdomsklassifikationer. Disse undersøgelser førte til identifikationen af et nominalistisk grundlag for den parodontale sygdomsklassifikation, idet den parodontale sygdomsklassifikation bør være en afspejling af de bedste forebyggelses- og behandlingsmuligheder for en given patient. Re-

sultaterne af screeningsundersøgelsen blandt de unge chilenerne viste, at tegn på parodontal destruktion i form af klinisk tab af fæste var meget hyppigt forekommende, ligesom udbredelsen i tandsættet og sværhedsgraden af de enkelte læsioner udgør et kontinuum af forandringer. Dette medfører, at der på populationsniveau ikke findes naturligt forekommende tærskelværdier for udstrækning og sværhedsgrad, som kan bruges til at identificere specifikke parodontitissygdomsenheder. Det viste sig endvidere, at nekrotiserende ulcerativ gingivitis (NUG) var betydeligt hyppigere forekommende blandt unge chilenerne, og at NUG var stærkt positivt associeret med forekomsten af klinisk fæstetab, selv når der justeredes for vigtige konfoundere. Dette tolkedes derhen, at determinanterne for NUG og klinisk fæstetab omfatter faktorer ud over de allerede identificerede faktorer. Selvom det kliniske fæstetab, der observeredes blandt de unge chilenerne, var relativt mildt, konkluderedes, at det er afgørende nødvendigt at lade den parodontale diagnostik omfatte disse milde tegn på parodontal destruktion.

Jagten på en sund begrebsmæssig basis for en parodontal sygdomsklassifikation førte til overvejelser om, hvorvidt variationen i udbredelsen og sværhedsgraden af parodontitis har indvirkning på den orale helse-relaterede livskvalitet. På trods af at de observerede parodontale læsioner i populationen af unge chilenerne må karakteriseres som forholdsvis milde læsioner, var det klart, at forekomst af destruktive parodontale læsioner påvirkede den orale helse-relaterede livskvalitet i negativ retning.

På baggrund af data fra et case-control-studie, som er nestet i screeningsundersøgelsen, kunne det vises, at det molar-incisiv-mønster for den parodontale nedbrydning, der betragtes som diagnostisk for parodontitis blandt unge, er et universelt karakteristikum, der også gælder non-cases. Endvidere kunne det vises, at den generelle opfattelse af, at omfattende parodontal destruktion blandt unge parodontitis-cases oftest er associeret med en god mundhygiejne, er fejlagtig.

Det er en klar forudsætning for identifikationen af mulige interventionspunkter for forebyggelse og kontrol af parodontale sygdomme på populationsbasis, at der foreligger evidens i form af videnskabelige undersøgelser af høj kvalitet. Imidlertid er de case-control-undersøgelser, der laves inden for parodontologien, ofte designede og gennemførte på en måde, som lader en del tilbage at ønske. Dette er ikke ensbetydende med, at den ønskede kvalitet altid kan opnås i case-control-studier, men i mange sammenhænge er det muligt enten at justere for mulige bias eller at gennemføre sensitivitetundersøgelser, der kan belyse, hvor følsomme resultaterne muligvis er.

En væsentlig konsekvens af en parodontal sygdomsklassifikation baseret på en nominalistisk sygdomsopfattelse er, at personer klassificeres på baggrund af viden om de bedste interventionsmuligheder for det givne sæt af tegn og symptomer, som personen frembærer.

Med henblik på at identificere interventionspunkter på vejen fra eksponering til sygdom er det derfor nødvendigt at forstå væsentlige elementer i de årsagskæder, der fører til parodontal destruktion. Desværre er den parodontologiske forskning hæmmet af det dominerende reduktionistiske biomedicinske forskningsparadigme, som sætter alle ressourcer ind på at udrede patogenetiske sygdomsprocesser på det molekylærbiologiske niveau. I stedet bør forskningen se "upstream" i retning af de socioøkonomiske determinanter for kendte risikofaktorer for udviklingen af parodontal destruktion, såsom dårlig mundhygiejne, rygning og diabetes, for at forstå de faktorer, der indgår i årsagskæderne på et niveau, hvor disse kan manipuleres. Der er endvidere behov for at erkende, at den individuelle adfærd i vidt omfang bestemmes af kontekstuelle faktorer, som har formet de normer, værdier og holdninger, der gælder i individets sociale og kulturelle kontekst

Afsluttende forelæsning

Den afsluttende forelæsning med titlen "Conceptual and methodological issues in the study of destructive periodontal diseases among the young" fandt sted den 17. september 2010 i Disputatsauditoriet, bygning 1231, Anatomisk Institut, Aarhus Universitet. Medlemmer af bedømmelsesudvalget var professor, dr.med., Henrik Toft Sørensen (formand for bedømmelsesudvalget), Klinisk Epidemiologisk Afdeling, Aarhus Universitet, Danmark, professor, ph.d., Ian Needleman, Division of Restorative Dental Sciences, UCL Eastman Dental Institute, London, UK, professor, Dr.Philos., Bjørn Frode Hansen, Afdeling for Parodontologi, Universitetet i Oslo, Norge.

Delarbejder

Afhandlingen "Conceptual and methodological issues in the study of destructive periodontal diseases among the young" omfatter 115 sider og er baseret på følgende 12 videnskabelige artikler:

1. Lopez R, Fernández O, Jara G, Baelum V. Epidemiology of clinical attachment loss in adolescents. *J Periodontol* 2001; 72: 1666-74.
2. Lopez R, Fernández O, Jara G, Baelum V. Epidemiology of necrotizing ulcerative gingival lesions in adolescents. *J Periodontol Res* 2002; 37: 439-44.
3. Lopez R, Baelum V. Necrotizing ulcerative gingival lesions and clinical attachment loss. *Eur J Oral Sci* 2004; 112: 105-7.
4. Baelum V, Lopez R. Defining and classifying periodontitis: need for a paradigm shift? *Eur J Oral Sci* 2003; 111: 2-6.
5. Baelum V, Lopez R. Periodontal epidemiology: towards social science or molecular biology? *Community Dent Oral Epidemiol* 2004; 32: 239-49.
6. Lopez R, Fernández O, Baelum V. Social gradients in periodontal diseases among adolescents. *Community Dent Oral Epidemiol* 2006; 34: 184-96.
7. Lopez R, Frydenberg M, Baelum V. Contextual effects in the occurrence of periodontal attachment loss and necrotizing gingival lesions among adolescents. *Eur J Oral Sci* 2009; 117: 547-54.
8. Lopez R, Baelum V. Spanish version of the Oral Health Impact Profile (OHIP-Sp). *BMC Oral Health* 2006; 6: 11.
9. Lopez R, Baelum V. Oral health impact of periodontal diseases in adolescents. *J Dent Res* 2007; 86: 1105-9.
10. Lopez R, Scheutz F, Erboe M, Baelum V. Selection bias in case-control studies on periodontitis. A systematic review. *Eur J Oral Sci* 2007; 115: 339-43.
11. Lopez R, Frydenberg M, Baelum V. Non-participation and adjustment for bias in case-control studies of periodontitis. *Eur J Oral Sci* 2008; 116: 405-11.
12. Lopez R, Frydenberg M, Baelum V. Clinical features of early periodontitis. *J Periodontol* 2009; 80: 749-58.

Afhandling kan lånes på det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Bibliotek, Aarhus Universitet.